

Universitätsbibliothek Paderborn

Unius Necessarii pars ...

Ubi agitur De Cognitione Dei - Quanti nimirum momenti illa fit, & quibus
praesidiis obtineri ab unoqueque hominum possit

Rogacci, Benedetto

Pragae, 1721

Caput XXIII. De ineffabili charitate, & beneficentia Dei erga nos, secundum
suam longitudinem, latitudinémque dimensa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54487](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54487)

CAPUT XXIII.

De ineffabili charitate, & beneficentia DEI erga nos, secundum longitudinem, latitudinemque dimensa.

Perfectiones divinæ, de quibus hucusque egimus, ad excitandos in animis admirationis, reverentiæque sensus potissimum conferunt.

Dux, quæ ad primæ hujus partis complementum explicandæ supersunt, bonitas nempe, & pulchritudo, amoris speciatim gignendi vim habent. Etenim, ut à prima ordiar, quisnam inter homines, imò quænam inter brutas pecudes, tam immani, efferatòque ingenio est, quin aliquod grati animi specimen erga sui amantes, benèque de se meritos præseferat? Testimonio sit tum draco ille, (*Plin. L. 8. c. 17.*) qui adversus vim latronum defendit Thonantem, in cujus domo nutritus olim fuerat; tum leo, (*Gel. L. 5. c. 14.*) qui Romæ in amphitheatro ludentis catuli ritu conspectus est blandiri exposito sibi ad devorandum mancipio, quòd plures ante annos ægrum sibi pedem in Lybiæ desertis curatum ab eo meminif.

nisset. Ut complura interim alia hujuscemodi exempla præteream, quæ palàm faciunt, vel nullum cor sub pectore, vel ferino quovis immitius ab eo geri, qui alienis beneficiis nullo amoris sensu respondeat. *Officia* (inquit Seneca L. I. de Benef. c. 3.) *etiam feræ sentiunt: nec ullum tam immansuetum animal est, quod non cura mitiget, & in amorem sui vertat.* Cùm itaque in prioribus capitibus demonstratum à nobis sit, quantum admirationis, reverentiæque mereatur DEUS propter suum esse increatum, necessariò existens, æternum, absolutissimè, simplicissimèque infinitum, incomprehensibile, imensum, nihil non sciens, nihil non efficiendi vim habens, omniâque suo imperio, & dominatu complectens; reliquũ est, ut demonstremus, quanto itèr amore sit dignus, ob gemina paulò ante nominata sua decora, incipiendo à bonitate, & observando, secundum divisionem Apostoli, (*Ad Eph. 3.*) *Quæ sit ejus latitudo, longitudo, sublimitas, & profundum*: non quidem, ut certam & justam illius colligamus mensuram: sed ideo duntaxat, ut meliùs intelligamus, nullis certis mensuris posse omnino adæquari.

2. Et sanè, quod ad longitudinem pertinet, nequit illa vel cogitando major effingi.

Parum est, si dixerimus, non cœpisse prius nos existere, quàm DEUS cœperit nos amare. Parum, si adjungamus, posse illum cuivis nostrum dicere, quod Jeremiæ dixit, (c. 1.) *Priusquam te formarem in utero, novi te.* Parum, si adhuc ulteriùs progrediendo affirmemus, ante ipsa mortalis ævi primordia nos curæ illi fuisse. Dicat sanè nostrum quilibet, verissimèque dicet, (*Prov. 8.*) *Nondum erat abissi, & ego jam conceptus eram. Ante colles ego parturiebar.* Antequam mundus, vel creaturum quidquam rerum in lucem prodiret, jam ego in æterni mei opificis voluntate, & providentia existebam. Jam tum ille de me cogitabat; jam tum mihi vitam, & reliqua omnia destinabat, quæ ipsam comitatura erant munera. (*Ad Ephes. 1.*) *Elegit nos ante mundi constitutionem.* At quantò ante mundum tempore? Quisnam certò definiat? cùm procedendo usque, & usque ulteriùs, per omnem, quæ mundo præivit, æternitatem; nullum designari, fingique animo queat temporis punctum, in quo ille non eandem erga me beneficam voluntatem habuerit, quam deinde in creando me exhibuit. Adeò ut nè ipse quidem extiterit prius, quàm ego præsens ei essem: nec se ipsum unquam amaverit, quin

eo.

eodem illo amore complecteretur me quoque. *Charitate perpetua dilexit me. Ideo attraxit me miserans.* (Vide Jer. 31.) Adde, quòd hæc charitas, quemadmodum absque omni principio fuit, sic nullo tempore vel desit, vel interrupta est. Fieri siquidem potest, ut etiam ii, quos amicissimos ex hominibus habeo, de me interdum non cogitent, imò ut egomet ipse, vel somno correptus, vel aliis curis distractus, ad tempus aliquod obliviscar mei: at non etiam amantissimus ille Pater ullo temporis puncto mei curam gerere, meisque rationibus, atque commodis prospicere omittit. *Misericordia Domini ab æterno, & usque in æternum.* (Ps. 102.) O amatorem! quo nec vetustior, nec constantior unquam vel extitit, vel sperari inter homines potest. *Nè derelinquas amicum antiquum. Novus enim non erit similis illi.* (Eccl. c. 9.)

3. Huic porrò tam æternæ divini erga nos amoris longitudini respondet latitudo, nullius ipsa quoque limitibus clausa, sed, ad quodlibet boni genus nobis providendum se extendens. Quemadmodum enim nemo usquam hominum fuit, qui maturiùs amare alterum hominem inciperet, longiùsque, ac perseverantiùs amaret, quàm nos amati à DEO simus;

fic nemo itè , qui homini à se amato plura bona voluerit, contuleritque, quàm quæ ex in-
 exhausto divinæ charitatis fonte in nos redun-
 darunt. Illa munerum circumquaque con-
 gestorum obsidio , quam præduris , & contu-
 macibus ingeniis expugnandis , adhiberi vult
 Seneca , (L. 1. de Benef.) monens : *Beneficentis
 tuis illum cinge ; quocunque se converterit , ibi te
 videat* ; à quo alibi unquam meliùs instructa,
 quàm ab ipso adversùs nos est ? cùm sive in
 nobismet ipsis detineamus, sive extra nos por-
 rigamus mentis aciem , nihil usquam possit
 occurrere , quod divinæ in genus humanum
 beneficentiæ monumentum non sit.

4. Utque appareat , id non exaggeratius
 à me dici , quàm veriùs , age , unusquisque se
 respiciat , ac deinde ita secum ratiocinari per-
 gat : *cujus munere humanum hoc esse habeo ?
 meorumne parentum ? minimè quidem. Nul-
 la enim virtus iis adest , producendæ è nihilo
 animæ , quæ cæteroqui præcipua meæ substan-
 tiæ pars est , ut totus prope homo una possit
 videri. Quinimò ad ipsius quoque corporis
 fabricam nil ipsi aliud contulerunt , nisi ru-
 dem , atque informem materiam : haud gnari
 deinde , quonam pacto effingi indè posset , vel
 capillus , aut unguis , nedum oculi , aures ,
 viscera.*

viscera, totque aliarum artificii exquisitissimi partes, unde illud componitur: quemadmodum magna illa septem Machabæorum parens, disserere professa est, suos filios sic alloquens: (L. 2. Mach. c. 7.) *Nescio, qualiter in utero meo apparuistis. Neque enim ego spiritum, & animam donavi vobis, & singulorum membra non ego ipsa compegi.* DEUS ergo ille faber est, qui divina sua arte intra foetæ matris alvum se insinuans, quando ego non aliud ibi eram, nisi fordidam quædam, & inutilis massa, formavit inde paulatim meum corpus, eductamque mox è nihilo ipsi infudit hanc animam, à qua vitam, motum, sensum, virtutemque operandi habeo. Quare unus ipse proprius, verusque ille genitor est, (Ad Ephes. 3.) *Ex quo omnis paternitas in cælis, & in terra nominatur: & cui dicere omnes verbis Isaïæ possumus. (c. 63.) Tu Pater noster, & Abraham nescivit nos, & Israël ignoravit nos.* Quæ cum ita sint, perpendamus, quæso, paulisper, quanti pretii sit primum hoc impertitum à DEO nobis donum, quantumque aliis omnibus antecellat, quæ ab humana etiam profusissima charitate, & beneficentia accipere, aut sperare fas est. Possunt quidem homines census, latifundia, dignitates, aliasque ejusdem generis externas

possessiones nobis largiri. Sed enim verò,
 quantula tandem hæc sunt eorum munera præ
 nostro esse, præ substantia nostræ animæ, præ
 ipsis nostri corporis sensibus? *Nónne anima
 plus est, quàm esca, & corpus plus quàm vestimen-
 tum?* (Mat. c. 6.) da mihi opulentissimum,
 & ditionis amplissimæ Regem. Nónne, si lin-
 guæ, aurium, & oculorum usu ille careat, li-
 bens, volénsque regali suâ formâ se exueret,
 dummodo ejus pretio fas sibi esset loquendi,
 audiendi, videndique facultatem redimere?
Cuncta, quæ habet, homo dabit pro anima sua,
 (Job. 2.) imò & pro integritate sui corporis.
 Utque adeò externis quibusque opibus, &
 fortunæ muneribus præstat hoc DEI benefi-
 cium, quod homines, quia nunquam ab infan-
 tia eo usi non sunt, vix animadvertunt se acce-
 pisse, & habere. Quocirca, etsi nihil aliud
 divina nobis largitas boni præstitisset, nisi quòd
 è nihilo nos produxerit, & existere in rerù na-
 tura voluit, næ hoc uno munere arctius nos
 sibi obligasset, quàm ulli mortalium, quan-
 tumcunque de nobis merito, obligari possi-
 mus. Quod si nostris parentibus, quamvis
 parum adeò ad nostrum esse contulerint; ni-
 hil ex eo nobis, præter materiam, suppedi-
 tantes, & hanc ipsam, prorsus ignari, nobis
 ne,

ne, an alteri cuiquam individuo, qualecunque id munus præstarent: si eis, inquam, sapientum iudicio, (*Arist. L. 8. Eth. c. 14.*) referre parem gratiam nequimus, quantò minus poterimus cælesti eam Patri referre: qui non temere, & cæca operandi ratione, sed certo, ac peculiari consilio, nos potiùs, quàm quodcunque aliud individuum creandi, & animam rationalem, partem nostri præcipuam, tótque eximiis facultatibus ornatam è nihilo eduxit, & nostrum itèm corpus mirabili artificio elaboravit, tótque, & tam utilibus organis ad suas operationes instruxit.

5. Neque prætereunda citra justam considerationem sunt duo adjuncta, quorum ratione non minimùm crescit hujus, adeò per se ipsum excellentis doni æstimatio. Primum est, quòd in eo accipiendo prælati nos sumus, absque ullo nostro merito, sed ex mera supremi Conditoris benignitate, innumeris aliis hominibus, qui nostri locò creari poterant, neque tamen id beneficii vel acceperunt, vel unquam accipient. Proponamus, agè, nobis ante mentis oculos scenam illam sanè admirabilem, cùm, volente DEO mundum creare, intuenda sese illi exhibuerunt, quotquot in immenso nihili chao versabantur generis hu-

mani individua, inanes umbræ, & cassa hominum merè possibilium simulacra, certatim precantia (quo pacto muta per solam sui speciem egestas precatur) in lucem existentie produci. Vidit illa immortalis faber, cumque secundum nobis occultas providentiæ suæ rationes decrevisset, non nisi certo eorum numero gratificari, ex infinita illa multitudine partem quamdam suo tempore exituram, meque in illa delegit, reliquis omnibus ad sempiternam in nihilo permansionem damnatis. O electionem, qua divina benignitas me sibi in perpetuum obstrinxit! Agebatur de beneficio summi momenti, toto nimirum meo esse. Nullis ego rectè factis merueram, ut vel uni anteferrer ex illa innumerabili turba, quæ relicta in nihilo est. Omnes ejusdem conditionis, omnes purum nihil, pura eramus negatio. Quid igitur causæ fuit, cur, tam multis rejectis, ego ad existentiam eligerer? nihil certè aliud, præter peculiarem quamdam communis Domini benevolentiam, qui, in tanto competitorum agmine me aspiciens dixit: possem innumeros alios hujus loco eligere. Sed tamen illis prætermittis, hunc volo. (Ps. 17.) *Salvum me fecit, quoniam valuit me.* Si igitur, quantò plures ii sunt, quibus aliquis
gra.

gratuitò præhabetur , tantò majus electionis beneficium , majorque electi obligatio est ; quidni infinitè obligatum se fateatur , qui infinitis æmulis , ac rivalibus se præhabitum videt ? Fingamus , statutum DEO esse universam meam nationem , tribus tantummodo exceptis capitibus , ad interneccionem delere ; quantum me debere illi profiterer , si unus ipse ex tribus iis forem ? Quidni ergo plùs debere me ipsi fatear , cùm in numero destinatorum ad existentiam sim , qui præ derelictis in nihilo pauciores multò sunt , quàm præ quapiam natione tria capita ? Quænam gratiarum vectigalia persolvebat DEO Noë , cernens ex arca totius generis humani naufragium , séque inde unum cum sua domo , & familia servatū ? Quidni tantò ampliora ego debeam persolvere , quantò & majus beneficium est è nihilo extrahi , quàm à solo corporis interitu eripi ; & numerus eorum , quibus in existentia dono præhabitus ego sum , nimiùm quantum excedit naufragorum turbam , unde exemptus singulari privilegio Noë fuerat ; & postremò nihil mihi meritorum erat , ut præferrer aliis , in nihilo mecum jacentibus , cùm Noë sua erga DEUM pietate mereretur , anteferri aliis , qui secum in orbe terrarum vivebant ? Ah non

unus est Salomon, qui à primo exortu appellari possit *Jedidia*, nempe *Dilectus DEI*, seu *Amabilis Domino*. Commune cuiusvis mortali-um, nec sub vitæ primordia, sed ab ipsa æternitate ei inditum est huiusmodi nomen. Quilibet nostrum, quando præ infinitis aliis peculiari beneficio electus est, ut existeret; plenissimum indè jus acquisivit, ut vocaretur *Amabilis Domino*, eò quòd *diligeret eum Dominus*. (L. 2. Reg. c. 12.)

6. Alterum ex insinuatibus duobus adjunctis, & majori æstimatione dignum est, quòd DEUS, existentiam mihi decernens, non modò nihil ex parte mea incitamenti habuerit, ad hoc mihi munus largiendum; sed multas etiam, cur illo me indignum censeret, & permagni sanè ponderis causas: tot nimirum injurias, quibus affecturus eum eram, si in lucem prodirem. Quæ omnes, non minùs tunc illi præsentibus, quàm si re ipsa existerent, validissimè adversum me perorabant, suadentes, nè crearet, qui malè adeò responsurus suo muneri eram. Et tamen nihil horum valuit beneficam illius erga me voluntatem infringere; sed dixit: video sanè, hunc, si vitam à me acceperit, ingratum mihi & perduellem fore, video, donatis sibi à me oculis, manibus,

cæ.

cæterisque universis, quæ corporis, quæ animæ facultatibus in mei contumeliam usurum. Age tamen, de illius quantacunque improbitate triumphet mea bonitas. Volo ipsum potius, etsi talem, tamque indignum, creare, quam hos finè numero alios, quorum pluri mi, longè ipso gratiores, fideliorésque mihi essent. O charitatis prodigia prorsus singularia, & nunquam alibi audita! certè, si terreni mei parentes, priusquam me generarent, prævidissent, vel dimidiam me iis repensurum maleficiorum partem, quæ cælesti meo Genitori rependi; nullo pacto habere voluissent me filium, sed, cum Rebecca, dixissent: *si sic nobis futurum est, quid necesse est concipere?* (Vid. Genes. c. 25.) Cur gignere inimicos, & proditores velimus? cur vitam tribuamus, nullam pro ea nobis relaturum, nisi injuriarum vicem? si talis hic futurus est filius, haud certè meretur, ut quisquam velit esse ipsius genitor. Pergat, age, in nihilo degere, ubi duntaxat esse innoxius potest. Talis profectò eorum fuisset in me animus, quos cæteroqui ex universo hominum genere mihi conjunctissimos, maximèque amantes mei habeo. At non talis etiam DEI animus fuit, qui, in me diligendo, ultra omnes paternæ, maternæque bene-

volentia fines processit. Legi olim, Agrippinam Neronis matrem, prædicenti Astrologo, infantem ex ea natum, Imperatorem quidem, sed simul parricidam futurum, audacter respondisse: (*Xiphil. in epit. Dion.*) *Occidat, dum imperet.* Tanti mihi est, experiri eum carnificem, dum mundus habeat eum Cæsarem. Si æquo animo puerperii cruciatus tuli, dummodo ille in communem hanc orbis lucem nasceretur; mortis etiam dolores ferre haud gravabor, dummodo illi contingat, ad fortunæ adeò singularis jubar nasci. Regnet, quocunque meo impendio; eripiat, si ita fert animus, mihi vitam, sed sibi adipiscatur imperium. Majori solatio mihi est illius dominatus, quàm terrori mea mors. Imò in hac ipsa nihil tristius agnosco, quàm quòd effectura sit, nè possim eum amplius spectare Cæsareo regnantem in folio. *Occidat, dum imperet.* Rarum, & mirabile hoc videtur materni exemplum amoris. Sed si cum divino erga me amore comparetur, vix scintillula existimari potest, præ Vesuvii, aut Ætnæ fornacibus. Dixit primò id Agrippina, vel non certò eventuram Astrologi prædictionem credens, vel sperans, si talem credebat, eam irritam fieri à se posse. Dixit præterea postquam

quam filium jam in lucem ediderat, quando nimirum & præoccupata materno erga illum affectu erat, nec inferendam sibi ab eo necem aliter poterat, quàm maturata ipsius nece, impia nimirum, & detestabili ratione impedire. Dixit demum, incitante, ut ità loqueretur, ipso etiam sui honoris respectu, qui sanè amplissimus ex filii imperio redundaturus in se erat: adò ut seposito etiam illius amore, optabilius sibi posset ducere, præmatura morte defungi; sed Augustam, & Romani Cæsaris matrem, quàm vitam aliquantò diutius prorogare, sed intrà privatæ fæminæ modum. At DEUS, quamvis certissimè sciret, quàm multa, quàmque indigna ego ausurus contra ipsum forem, neque ullam posset, seu vitam mihi tribuens utilitatem sperare, seu in nihilo me relinquens crudelitatis notam metuere; ex purissimæ tamen, atque omnino gratuitæ charitatis instinctu, vivat iste, ait, quamvis mihi perduellis futurus. Vitam à me accipiat, quamvis ab eo nihil pene accepturus sim, præter injurias. Usquàmne alibi auditum inter homines est par benignitatis prodigium?

7. Adde, quòd, non contentus, semel duntaxat excellentissimum hoc creationis donum

num

num nobis tribuisse; assiduè instaurare illud pergit: tot vicibus existentiam nobis impertiens, quot momentis nos illam protrahimus: in quorum unoquoque, ceu ipse actionem continuat, qua nos primo produxit; sic nos, secundum Joannis Damasceni phrasim, (*Dial. Adv. Man.*) *Rursus esse incipimus*: pergentes accipere ab illo idem beneficium, quod nascendo accepimus: experientésque ideo nostrum maximum Conditorem, non modò Patri similem, qui suam sobolem generat; sed matri etiam, quæ genitam ferre adhuc in utero pergit: imò nullis non matribus amantiorem, & beneficium magis: cùm hæ non nisi ad paucos menses conceptæ soboli officium, eam suis in visceribus gestandi, fovendi, & assiduè quodammodo regenerandi præstent: ipse verò nunquam nos desinat ferre, conservare, iterumque continenter producere; in eodem omnipotentis efficientiæ suæ utero, in quo primum nos genuit. Cujus plusquam materni sui officii perpetuitas disertè satis expressa ab eo est, cùm, Israëlitas alloquens, non se tulisse illos tantum, sed & adhuc ferre, ac porrò usque laturum esse in suis visceribus, dixit: (*Isa. c. 46.*) *Audite me, domus Jacob, & omne residuum domûs Israël, qui portamini à meo utero,*
qui

qui gestamini à mea vulva : usque ad senectam ego ipse, & usque ad canos ego portabo. Ego feci, & ego feram : ego portabo, & salvabo. Quamobrem, si quodvis beneficium tantò amplioris gratiæ vicem ab accipiente exigit ; quantò ipsi sapiùs, & ad temporis longioris usuram confertur ; arguere hinc quilibet potest, quantum nos gratiæ supremo debeamus Authori, qui præstantissimum existentix, vitæque beneficium tamdiu in singula nobis momenta iterare pergit ; quamdiu, quòtque per momenta pergitur nos existere, ac vivere.

8. Parum tamen esset, vitam nobis assidue impertiri, nisi eadem assiduitate nos in operando, nempe in eo, quod unum pretium vitæ est, adjuvaret. At quid tam exiguum, tam facile, tam ordinarium quisquam nostrum agit, quod DEUS simul nobiscum, imò magis ipse, quàm nos, veluti altera, & potior viventis cujuslibet vita, non agat ? si neque pedem attollere, neque digitum movere, neque halitum ducere, neque syllabam eloqui, nisi eo ad quem vis horum, & similibus actuum nos dirigente, & juvante, nequimus ? Ità planè, inquit Apostolus, (Act. 17.) *In ipso vivimus, movemur, & sumus.* Utque corpus desertum ab anima, *os habet, & non loquitur, oculos ha-*

ha-

habet, & non videt, aures habet, & non audit, manus habet, & non palpat, pedes habet, & non ambulat; ità nos quoque, si ejus afflatu, impulsúque destitueremur, esto animam retinentes, & vitam, nullos tamen edere animæ proprios, & vitæ actus possemus: statuis potiùs, & cadaveribus hominum, quàm vivis, atque veris hominibus similes. Si itaque loquimur, ipse in ore nostro voces distinguit, ac regit. Si videmus, ipse in oculis nostris objectarum rerum imagines pingit. Nè multis: Ipse omnia opera nostra operatur in nobis: (Vide Isa. c. 26.) quasi noster oculus, nostra manus, nostrum os, noster sensus, nostra mens, nostræ animæ anima. Quæ cùm ità sint, dic, amabò, num ex tuis ullus sive amicis, seu parentibus, seu filiis, seu famulis, adjutorium tam præsens, tam fidele, tam assiduum, tamque efficax tibi unquam præstiterit, quàm illud, quod ad singulos vitæ actus, atque usus, tuus tibi, & communis omnium Dominus præstat: nùmque aliquid boni observare in te possis, quod plusquam paternæ illius largitati non debeas: cùm ab ea continenter accipias, quidquid es, & quidquid potes, atque agis, tanquam ab ea, quæ una dat omnibus vitam, & inspirationem, & omnia. (Act. 17.)

quum

quum profectò est, ut, se ipsum respiciens, dicat unusquisque cum Apostolo, (1. ad Cor. c. 15.) *Gratiâ DEI sum id, quod sum: & si aliquid ago, ipsi potius adscribendum, quàm mihi est. Non ego, sed gratia DEI mecum.*

9. Progrediamur jam ab essentia nostra, ubi tot divinæ erga nos benignitatis monumenta perspeximus, ad lustrandam animo circumfusam nobis mundi universitatem, observemúsque, quàm latè ibi eadem sese exporrigat, quàmque densâ novorum beneficiorum coronâ nos undique obsideat. *Inspice hominem, & terram, & vide, si aliquid vacet à ministerio tuo.* (Lib. Medit. adscr. S. Aug.) Nullum certè faciemus passum, quin aliquod ejus occurrat vestigium. Nullo convertemus obtutum, quin eam ibi nostræ utilitati allaborantem deprehendamus. Nullum ens creatum videbimus, quin illius id beneficium, & nostra obligatio mereatur vocari. En sphæras cælestes, quæ perpeti motu circa inferiorem hunc mundum, nostram sedem volvuntur; affiduâ illum lucis, caloris, aliorumque salutarium influxuum imbre irrigantes. En ignis elementum, efficacem tot artium, operumque vitæ utilium ministrum. En aërem, ad corporum motus, respirationemque animalium,

um, permeabili tenuitate circumquaque diffusum. En aquam, necessarii adeo usus ad stirpium generationem, & sitis lenimen. En terram, tot marmorum, metallorum, animalium, plantarum feracem. Cujusnam utilitati omnipotens faber cuncta hæc formavit? Non longa indagatione opus est, Regius Psalmistes ait: Hominis gratiã creavit, hominiquè habendam concessit totam, quanta est, suorum operum universitatem. Hominem illius usu, admiratione, & dominatu frui voluit. *Constituit eum super opera manuum suarum: omnia subjecit sub pedibus ejus. (Vide Ps. 8.)* Quid ergo de liberalitate tam proluxa sentimus, & dicimus? si terrenus aliquis Princeps palatium, regali magnificentiã à se extractum, ornatumque nobis ostenderet, ejusque visu expletos, & discessum parantes, manu retineret, dicens, hoc ædificium vobis extruendum curavi. Possidete illud cum universa sua suppellectili, tanquam rem penitus vestram, jamque nunc à me vobis donatam; reputet quisque in animo, quàm sese obæratum tantæ illius Principis liberalitati profiteretur: colligatque indè, quantò plus grati amoris, & officii supremo rerum Conditori debeat, qui non palatium, sed totam hanc rerum creaturam

rum universitatem sibi ultro largitus est. *Si pauca quis tibi donasset jugera*, inquit Seneca, (L. 4. de Benef. c. 6.) *accepisse te diceres beneficium. Immensa terrarum late patentium spatia negas esse beneficium?* Circumfertur inter memorandæ liberalitatis exempla, specimen ab Alexandro Macedone editum, cum homini tenuis fortunæ civitatem donavit: attonitôque nec audenti munus admittere, adeò sua conditione superius: *Non quero, inquit, quid te deceat accipere, sed quid me dare.* (Sen. de Ben. Lib. 2. c. 16.) Sed enim verò adfit huc superbus Macedo, agnoscâtque, quàm despiciendum præ divina in nos largitate, non modò sit tam splendidum munus, sed & omne tam vastum suum imperium. Non civitatem, non provinciam, non dimidiam orbis terrarum partem. *Mundum, mundum, inquam, quantus est priusquam ab eo quidquam posceremus, imò vel prius quàm possemus possidere, possidendum nobis maximus illius effector, ac Dominus tribuit.*

10. Et qualem porrò mundum: nimirum quantum divinæ liberalitati detraheret, qui illum, cum primis nostris genitoribus traditus est, talem fuisse imaginaretur, qualem mox ipsi, per inobedientiam suam nobis suis postea

ris , atque hæredibus reliquerunt. Diver-
 fiffimus à præfenti ftatu , longéque , fecundum
 ferè omnes fuas partes melior tunc fuit : cum
 fcilicet fidera non aliis , quàm propitiis , & fa-
 lubribus radiis in fubjectum fibi orbem influe-
 rent ; neque aëris feu perpetuam ferenitatem
 tetri offufcarent vapores , feu juftam temperi-
 em jam frigoris , jam æftûs immoderatio per-
 turbaret ; neque tellus , urticarum folummo-
 do , & tribulorum fertilis , ad gignendas nobis
 fruges , noftris pofceret priùs irrigari fudori-
 bus ; neque bruta animalia humanæ adhuc
 fervitutis jugũ perduelli cervice excuffiffent.
 Mundum univerfum divina nobis benignitas
 dono dedit , & mundum , qualem è fuis mani-
 bus proficifci decebat , omnibus vacuum æ-
 rumnis , omnibus affluentem deliciis.

II. Etfi autem primi poffeffores fuo illum
 vitio in deteriorem longè ftatum permutave-
 rint ; quantam nihilominus bonorum copiam
 munificentiffimus illius Conditor , largitor-
 que ad noftra , & pofteritatis totius commoda
 fupereffe in eo voluit ? Quidquàmne inftru-
 menti , & fubfidii mortalis vitæ ufus defiderat,
 quod ibi etiam ultra neceffitatem provifum
 non fuppetat ? fi morborum intemperis ve-
 xamur ; paucane præfto funt , ad noxiam eo-
 rum

rum vim retundendam, in fossilibus, in herbis, in aquis, aliisque medicamentis subsidia? si perfrigidi, humidique aëris inclementiâ corpus affligitur; quantam ei tegminum varietatem, hinc terra lini, ac byssi proventu, hinc pecudes suis velleribus, atque exuviis suppeditant? si ad securitatem, & commodum certularis receptu indigemus; en ut illi extruendo sua certatim montes marmora, suas sylvæ ulmos, atque abietes offerunt. Si, nè vita deficiat, novi indies alimenti comineatu opus habet; quis enumerare fat possit, quàm uberem segetum, piscium, volucrum, quadrupedum, olerum, & pomorum annonam divina ei providentia paratam esse ad manum voluerit? si demum corporis sensus aliquid oblectamenti requirunt; quàm jucundas oculi scenas in sereni aëris luce, in camporum, ac nemorum viriditate, inque viva, & multicolori hortorum pictura reperiunt? Quantum voluptatis trahunt aures ex arguto, & passim resonante avicularum concentu? Quàm suavem naribus fragrantiam exhalant tot florum, totque aromatum species? Quod saporis genus deesse gustui finit tam multiplex carniû, terræque fructuum varietas? Neque enim, teste Seneca, (L. 4. de Ben. c. 6.) *Necessitati-*

bus tantummodo nostris provisum est. Usque in delicias amamur. Ego sanè, cùm verno tempore tot violis, rosis, hyacinthis, aliisque ultra omnem numerum, visu, olfactuque gratissimis floribus terram investi; per æstatem, atque autumnum tam incredibilem sapidissimorum fructuum diversitatem pendere ex arboribus video; admirari satis nequeo hinc amantissimas æterni opificis curas, in tanta nobis providenda non auxiliorum duntaxat, sed & oblectamentorum omnis generis copia; indè verò communem mortalium stuporem, qui hanc illius ad eò munificam, & penè dixerim prodigam erga se benignitatem minimè advertunt, vel advertentes vix ullo ei respondent mutui amoris, & grati animi sensu. Quantumvis queruli sint in deplorandis ærumnis, quæ ex primi parentis sui culpa in mundum profluxère, inficiari certè non possunt, majorem esse bonorum affluentiam, quæ ex cælestis sui Parentis largitate in eundem permanant: sique id verbis auderent negare, manifesti eos mendacii redargueret suamet quàm diutissimè in terrestri hoc hospitio vitam progandi cupiditas: palàm utique ostendens, quàm commodè etiam post hæreditariam suam noxam ex divina benignitate ibi degant.

12. Neque totam solummodo mundi universitatem, & quidquid in ea est rerum ratione carentium ad nostram utilitatem DEI beneficentia ordinavit; sed & reliquos homines universos, tametsi ejusdem nobiscum naturæ famulari nostris usibus, atque commōdis voluit: unumquemque eorum lege lata obligans, ut nos, & quidquid aliorum hominum est, instar sui amet, (*Marc. 12.*) *Diliges proximum tuum sicut te ipsum*: disertèque insuper contestatus, quæcunque ulli hominum vel infimo præstentur officia, non aliter æstimatum à se iri, quàm si præstarentur sibi ipsi. (*Mat. 25.*) *Quamdiu fecistis uni ex his fratribus meis minimis* (ità etiam nos dignatur, ignobiles alioquin terræ filios vocare) *mibi fecistis*. Quin imò, cum prospiceret, has suæ voluntatis significationes parum valituras, ad prædictam aliorum erga alios charitatem extorquendam, adeò inter se omnes mutuâ indigentiam devinxit; ut minimè possent, absque propriarum rationum dispendio, suam alienis usibus operam denegare: atque in hunc modum privati saltè boni sui studium eos adigeret, communi bono servire. Cujus providentissimæ artis vi, mirum sanè dictu est, quanta hominum multitudo, & pridem laboraverit, & assidue

laboret, cujuslibet etiam abjectissimi hominis gratiâ. Mitto, quod Authores librorum, quicumque à te lecti sunt, totum tuæ utilitati impenderunt eos scribendi laborem: quod Princeps, in cujus ditione degis, eorumque partim civiles, partim militares ministri suis omnibus officiis, & curis securitati tuæ consulant: quod tot artifices, sive patrii tui soli, seu externarum regionum, unde istuc merces appellant, sua tibi ministeria, suamque operam navant. Mitto, inquam, hæc, aliâque id genus tua commoda, à tot tibi mortalibus, otioso, atque vacanti provisâ, ut in unius quotidiani tui alimenti consideratione hæream: neque illiusmet, secundum quamcunque materiam, sed secundum eam tantum, quæ vulgarissima est, minimique pretii, etiam cuius mendicorum communis. Pane nempe, quo ut vesci posses, perpende, quàm multis hominibus laborandum fuerit. Primò, neutiquam eo ali potuisses, nisi prius terra aratro proficissa, seménque in eam jactum esset: tum frumento jam nato, adultoque, cætera successissent ministeria, illud metendi, in area purgandi, intrâ horreum colligendi, ad pistrinum ferendi, ibique comminutum, & probè subactum, in furno ad extremum coquendi.

di. Quot, rogo, ministris ad prædicta omnia exequenda opus fuit? Quid porrò? istine ipsi absque idoneo instrumentorum apparatu suas operationes potuissent peragere? nullo sane pacto. En itaque alios, fabros, lignarios, ferrarios, lapidarios, cæmentarios, qui aratrum, qui falces, qui molam, qui pistri- num, ac furnum pararent. Plurimos recen- suimus: sed numquid omnes? imò verò lon- gè plures supersunt, adeoque necessarii, ut eorum quopiam deficiente, nè micam quidem panis tibi licuisset gustare. Supersunt quippe omnes ii, sine quorum opera nequaquam ex- titisset semen, unde triticum prodiit, hodie- ni tui cibi materia. Quotnam verò esse hos censet? tot utique sunt, quot agricolæ, qui à mundi exordio seminârunt, messueruntque annuatim frumentum, unde postremò germi- navit semen particularis hujus frumenti, quod tibi hodie pabulum præbuit: quotque itè ar- tifices, qui eis omnibus fabricârunt aratra, falces, atque horrea. Quid ais de hoc cen- su? nonne mirum tibi auditu, atque factu vi- detur, exigui hujus cibi tui causâ, necesse fuis- se, ut tot artes in mundo existerent, tótque ab ejus primordio hominũ millia suam operam, suasque manus impenderent? eandem confi-

derationem institue circa vinum, quod bibis, eandem circa vestimenta, quibus tegeris. eandem circa reliquam omnem quotidiani usûs tui supellectilem: colligens hinc postremò, quantum Conditori tuo debeas, cujus amanti providentiâ effectum est, ut tanta ubique hominum multitudo tui cæteroquî prorsus ignara, tuis commodis, usibûsque serviret.

13. Et tamen nondum præcipuam latissimæ illius erga te charitatis partem attigimus. Præterquam enim, quòd omne rerum sensibilem genus tuis velificari opportunitatibus voluit; ipsosmet Angelos, naturæ tam præstantis spiritus, indefinenter excubare ad custodiam tui iussit. *Angelis suis mandavit de te, ut custodiant te in omnibus viis tuis. (Ps. 90.)* Imò, non ut te solùm, sed ut omnes præterea fructuum, animalium, aliarumque utilium tibi rerum species custodiant. Omnes siquidem, si Apostolo credimus, *sunt administratores spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capient salutis. (Ad Hebr. 1.)* O benignitatem! quam nunquam sperare ausi essemus: *Mira dignatio (exclamat D. Bernardus) & verè magna dilectio charitatis! Quis enim, quibus, de quo, quid mandavit? (In Ps. Qui habit.)* Quale, quàmque extraordinarium, & admira-

rabile existimaremus amoris specimen, si maximus Rex vilissimi mancipii sui, & quidem perduellis, filium in tantum diligeret, ut ex nobilissimis sui regni Principibus pædagogum ei assignaret; illum procurandæ ejus annonæ præficeret, aliisque aliarum ejus rerum administrationem demandaret? Et nonne talis rerum nostrarum conditio est? certè, si hominis conditionem suis momentis pensandam sumamus; perspiciemus, eum esse substantiam terrenam, caducam, mortalem, rationalium postremam, & præterea ex infami ortam majorum DEO perduellium genere, proinde omnibus primævæ dignitatis ornamentis exutam, vitiis scatentem, cæcam ad veri jubar, inordinatis affectionibus subditam, quàm à bono averfam tam in omne malum proclivem, in summa talem, ut magno honori sibi posset ducere, si eam Angelus suorum intra gregem servorum dignaretur recipere. Quisnam ergo satis miretur, progeniem adeò contemptam, tantò apud altissimum universitatis totius Regem in honore esse, ut illius tuendæ curam nobilissimis cælestis suæ aulae proceribus mandet: nullum ex nascentibus prætermittens, sinè aliquo ejusmodi curatore, & custode, qui à primo illius ortu dies, noctesque

que

que illi adfit, nec à latere ejus unquam discedat? Obstupefcatur de inauditæ adeò benevolentia significationibus cælum: obstupefcatur terra: obstupefcatur, quidquid rerum creaturarum ubique est. Sed tu imprimis obstupefcatur, homo videns à cælesti tuo Domino in tantum te diligi, & honorificè haberi, ut, quod per Ifaiam promisit, *Reges sint nutritii tui: (c. 49.)* neque hinc agniturus te sit David paulò infra Angelos à DEO positum: (*Pf. 8.*) quin potius in te, atque ipsis possit Salomon instauratum quodammodo existimare illud spectaculi genus, quod mirum adeò suis temporibus censuit: *Vidi servos in equis, & Principes ambulantes super terram, quasi servos. (Eccles. c. 10.)*

14. Talis itaque est divinæ erga nos charitatis amplitudo per totam mundi universitatem, quàm latissimè diffusa, nullo quàm corporarum, quàm spiritualium rerum genere omissa, quod ad nostram utilitatem non direxerit. Quamobrem, ut nihil hac in parte addendum superest, sic neque mihi in ea esset immorandum ulterius, nisi justa indignatio me cogeret, DEI causam suscipere, contra nonnullorum perversitatem, qui commemorata ejus beneficia minora arbitrantur, eò quòd non sibi duntaxat, sed & reliquis promiscuè

seuè hominibus fiant. Quid ais, ô quisquis talis es? minùs te amat DEUS, quòd & alios tecum amet? minùs obligaris illius munificentia, quòd hæc obligatio sit tibi communis cum omnibus? Nego primùm, communem esse omnibus. Cùm suprà jam ostenderim, infinitam eorum multitudinem esse, ad quos nullo modo illa pertinet, utpote à DEO prorsus derelictos in nihilo, nec unquam proinde gustaturos vel unum ex tot, tàmque eximiis beneficiis; queis ut fruereris sinè ullo tuo merito, gratuita, & peculiaris illius benevolentia te elegit.

15. Quam peculiarem erga te benevolentiam ipsismet sensibus percipere potes, si cum plurimis te componas, qui, licèt commune tecum habeant existentia, non tamen aliis existentia bonis communiter tecum fruuntur. Circumfer itaque oculos, tàmque multos tui generis intuere, alios à morborum sævitia magnam ætatis suæ partem in lectuli cruce defixos; alios absque integritate, & usu membrorum, cæcos, debiles, mancos, semihomines; alios mentis tam crassæ, tam obtusæ, tam plumbeæ, ut vix discernantur à brutis; alios extrema egestate pressos, ut neque tectum habeant, quò se ad nocturnam quietem

tem

tem recipiant, neque indumenta, quibus per hyemem se tegant, neque alium victum, nisi quem indies ab aliena misericordia vicatim emendicaverint. Observa, inquam, hæc ubi vis obvia humanarum calamitatum exempla, tæque ipsum mox interroga: cur tam dissimilis mea, & horum fors est? cur hi tot naturæ, fortunæq; bonis carent, quæ mihi, si non amplissima, at certè justum intrà modum suppetunt? Nullam certè aliam causam invenies, nisi peculiarem DEI providentiam, qui impertita tibi voluerit, quæ ipsis bona negavit: colligens hinc, quàm ille erga te fuerit communem ultra modum beneficis, quàmque te deceat, huic illius largitati proprio etiam respondere grati animi sensu.

16. Sed quid opus est ejusmodi comparationes instituire? perinde quasi accipientium multitudo quidquam pretii detrahere divinis donis queat, neque illa tam solidè quemvis obligent, quàm si uni ipsi collata essent? Duo sunt capita, unde beneficium, si multis communiter fiat, minùs obliget singulos: vel scilicet, quia minor indè ad singulos beneficii fructus pervenit; vel quia ejus author minùs speciatim, & distinctè de singulis cogitat. Nam cæteroqui, si beneficium communiter factum,

&

& copiosum adeò sit, ut quisque tantum ex eo accipiat, quantum acciperet, si solus eo frueretur; & tam singulari cum benevolentia, ac respectu uniuscujusque fiat, quàm si nemini alteri simul fieret; in hoc casu accipientium multitudo tantum abest à diminuenda beneficii æstimatione, ut jucundio rem potius illius usum faciat: veluti exempli gratiâ, si ego nominatim unâ cum octo aliis ad convivium inviter, Luculleo, vel Vitelliano luxu apparatus: ubi nemo non videt, in tanta ferculorum omnis generis affluentia, socios simul epulantes nihil aliud effecturos, nisi, ut majori cum hilaritate discumbam, & itâ plus invitanti debeam, quòd me unâ cum illis vocaverit, quàm si solum vocâisset. Atqui talis omnino communium DEI beneficiorum ratio est. Fingamus, neminem hominum, præter me unum, procreatum ab eo in terris fuisse. Quidnam, rogo, amplioris fructûs sive ex meo esse, sive ex lucis, ex aëris, eque aliarum rerum comunium usurâ tunc solus perciperem, quod nunc non percipiam inter tot socios, qui iisdem muneribus simul mecum fruuntur? nihil profectò. Nam ejusmodi bona, ceu de pace, & libertate inquit Seneca, (Ep. 75.) *Non sic dividuntur, ut exiguum in singulos cadat.*

Ad

Ad unumquemque tota perveniunt. Ex congruo tantum ferunt homines, quantum in capita promissum est. Ad hæc individua bona tam omnium tota, quam singulorum sunt. Imò, nedum nihilò magis tunc læta, sed contra etiam iniquior mea esset conditio. Omni siquidem eo carerem utilitatum, & auxiliorum proventum quem nunc per tot artium effectus ex hominibus reliquis capio: aut si nulla re alia, humanæ carerem societatis, & conversationis solatio: quo sinè condimento insulsam esse, ait ille sapiens, cæterorum omnium bonorum affluentiam. Nullius boni sinè socio jucunda possessio. (Sen. Ep. 6.)

17. Manifestò igitur patet, quòd communem DEUS plurimis existentiam, & mundi usum esse voluit, non ideo fecisse, ut minus ego commodi, & fructûs ex talibus beneficiis percipiam. *Quid enim (secundùm animadversionem Chryostomi) interest, si & aliis præstitit, cum, quæ tibi præstita sunt, ita integra sint, & perfecta, ac si nulli alii quidquam ex iis præstitum fuerit? (L. 2. de Comp. Cord.)* Videamus jam, num ex altero saltèm capite id genus munerum minoris sit pretii: quatenus scilicet, me simul cum tot aliis, & mundum, non mei unius, sed tot etiam aliorum gratiâ producens, mi.

minùs præsentem me habuerit, atque amaverit, quàm si prædicta beneficia mihi uni fecisset. Sed enim verò neque de hoc ulli dubitare fas est, qui genuinam DEI speciem in animo consignatam habeat, neque per angustâ humanæ comprehensionis decempedâ capacissimæ illius mentis immensitatem metientiam putet, perinde quasi illa obscuriùs discernat, quæ simul cum aliis contemplatur, quàm si per se singula contemplaretur: aut multos conjunctim amando minùs plenâ, & singulari benevolentia in unumquemque eorû feratur. Apage, apage, clamat D. Gregorius, perverfarum hujusmodi imaginationum deliria. De omnibus semper cogitat omnium Creator, & Rector; sed tam singulariter minimam quamque partem considerans, quàm si de nulla alia interim cogitaret. (L. 25. Mor. c. 13.) *Sic intendit singulis, ac si vacet à cunctis: & sic simul intendit omnibus, ac si vacet à singulis.* Similiter atque in figuris quibusdam videmus accidere, tali, ut Plinius refert, artificio depictis, ut, quamvis multi, & diversis ex partibus eas spectent, videantur tamen unicuique in se intentam oculorum aciem habere. (L. 35. c. 10.) *Spectantem aspicientes, quacunq; aspiciantur.* Quem admodum essentia illius immensitas ita occu-

pat quævis spatia, ut non dividatur secundum eorum diversitatem, sed tota unicuique sit præsens; sic & amoris illius amplitudo ita homines universos complectitur, ut non minus tota, ac amplexu minus arcto eorum quemque constringat. Quò D. Joannes Chrysofostomus refert Evangelici pastoris parabolam: observans, unius ovis nomine totum ibi exprimi genus humanum, tanquam significandi gratiâ, cælestem pastorem, eadem indivisa charitate & omnes homines, & quemque eorum quærere: *Una ovis dicitur, quia sic omnibus, quasi uni, divina beneficia conferuntur.* (Vide supra.)

18. Omnes itaque, ceu ego, sic tu Lector, & quisque alius ex omni hominum numero, divinæ benignitati, & providentiæ in mundi creatione præsentis singillatim fuimus: & quidquid produceret, seu cælos, seu sidera, seu aërem, seu aquas, seu terram; non ad omnes magis, quàm ad quemque nostrum id dirigebat: distinctè jam tum habens præ oculis singulas utilitates, quas singuli hominum ex illo peculiari opificio relaturi suis temporibus erant, easque singulas speciatim volens, & tanquam suæ illius operationis scopum aspiciens. Adeò ut possim ego, túque possis, ac quivis ali-

alius ea pro virili sua parte Proverbiorum
 verba usurpare, *Quando præparabat celos ad-*
eram: (c. 8.) Ità sanè ego, ego, cùm fabri-
 carentur sphæræ cælestes, quamvis nondum
 existens, æterni tamen Conditoris ante ocu-
 los eram, ceu magni illius sui operis finis: eo-
 demque pacto, *Quando certa lege, & gyro val-*
labat abyssos: eodem, quando appendebat funda-
menta terræ, eodem, in quacunque mundi par-
 te condenda, *aderam, aderam,* præfens illi ob-
 servabar, adeo speciatim animadversus, dile-
 ctusque; ut si de nullo alio cogitaret, nullum
 alium diligeret, nulli alteri operam navaret.
 Neque solum in prima mundi productione u-
 numquemque ille nostrum singulari animad-
 versione prospexit destinans, volensque illi
 peculiariter, quàm si ejus unius gratiâ opera-
 retur, universos & singulos fructus, quos ex
 qualibet rerum creatarum percepturus suo
 tempore erat; sed nunc quoque eadem pecu-
 liari benevolentia singulas res creatas ad sin-
 gulorum hominum emolumenta ordinat, si-
 mul cum iis operans, dum alias continenter,
 atque alias nobis opportunitates pariunt. At-
 que ità hoc præfenti tempore ipse unà cum tel-
 lure, *Producit in montibus fœnum, & herbam servi-*
tuti hominum. (Ps. 146.) Ipse unà cum sole

nobis lucem, cum igne calorem, ipse unà cum animalibus, aliisque rebus creatis, ea nobis beneficia atque commoda impertit, quæ ab illis accipere jugiter pergimus: cum hoc tamen discrimine, quòd illarum pleræque cæco duntaxat, & materiali modo, citràque ullam nostri boni seu voluntatem, seu notitiam nobis deferviunt: ipse verò, quemadmodum ab æternitate singulos nobis earum usus, & fructus voluit, præparavitque; sic eosdem simili nunc benevolentia, jam hos jam illos suo tempore, atque ordine exhibet. Quare, quidquid utilitatis illæ nobis conferunt, magis id ab ipso, quàm ab illis accipimus: & veluti Habacuc, quando unà cum cibo, quem ferebat messoribus suis, translatus ab Angelo est Babylonem, ad subveniendum Danielis inedia; escas illas jejuno Prophetæ obtulit, non aliter, quàm ut subsidium à DEO per se illi transmissum, dicens: (*Dan. c. 4.*) *Daniel serve DEI, tolle prandium, quod misit tibi DEUS*; sic quocumque à rebus creatis, seu rationis usu præditis, seu carentibus, aliquid nobis commodi, atque auxilii præstatur, intueri id debemus, non tam ut ipsarum, quàm ut DEI munus, qui eis instinctum, habilitatémque, & vires suggerit, bene de nobis merendi: adeò ut imaginemur,

unam-

unamquamque, dum aliquem nobis fructum affert, dicere, sume hunc fructum, in quo tibi offerendo, nihil ego aliud, nisi instrumentum, & minister DEI sum. *Tolle prandium; quod misit tibi Dominus.* Atque hic sanè D. Augustini erat sensus, in utendo rebus creatis, prout videre est in primo illius confessionum libro: ubi commemorans, quæ à causis secundis percipiebat emolumenta; DEO illa se omnia, tanquam authori primario profitetur debere. *Bonum mihi non eis, sed per eas erat: ex te quippe bona omnia DEUS:* addens etiam ea, quibus homines falsò existimabant sibi prodesse, ab eo fuisse in verum suum bonum conversa: *Errore omnium utebaris ad utilitatem meam, & de non benefacientibus benefaciebas mihi.* (c. 6. & 12.)

19. Si ergo ex eo, quòd DEUS universis indifferenter hominibus tum existentiam, tum alia, quæ commemoravimus, bona elargitus est, non sequitur, eorum quemquam seu minorem indè fructum percipere, seu minùs singulariter ab eo consideratum, & dilectum fuisse; nè, quæso, velimus illius erga nos munificentiam minoris facere, quia sinè ullo nostri boni dispendio in aliorum quoque bonum se extendit: sed, animadvertentes, in tanta

eorum, de quibus bene meretur, multitudine, tam peculiari attentione, & amore eum bene de nobis mereri, ac si totum soli essemus universæ illius liberalitatis objectum; imitemur D. Pauli gratitudinem, qui, licet probè nosset, Christum pro universo hominum genere mortem obiisse; nihilominus, quia æquè sciebat, totam solidamque ad se pertinere salutiferæ illius mortis utilitatem; totam itè ac solidam profitebatur se illi debere tanti muneris gratiam, de authore illius dicens, (*Ad Gal. 2.*) *Qui dilexit me, & tradidit semet ipsum pro me.* Ac proinde, quoties nobis contingit solem, pecudes, plantas, & quidvis aliarum rerum aspicere; dicamus de unaquaque, non fecus, ac si soli essemus in mundo; utilitatis meæ gratiâ rem hanc summus Author creavit, & prius, quàm eam juberet existere, prævidit clarissimè cum reliquos omnes fructus, quos diversis temporibus ex ea percepturus ego essem; tum hunc ipsum, quem in præsens percipio: & ideo productam voluit, ideo ad hunc usque diem conservavit, ideo nunc etiam necessarias ad operandum vires ei sufficit. Quod si inter talem considerationem succurrat, reliquum omne hominum genus iisdem pariter utilitatibus frui; nihil id potest, nec

debet valere, ad extenuandam in animis nostris
divinorum munerum gratiam, ut illius potius
augendæ vim habeat: tū quia ejusmodi com-
munio, & societas non modò nil singulis de
beneficii utilitate decerpit; sed, ut demonst-
ratum suprà est, uberiores præterea, & jucun-
diores hanc reddit; tum quia, secundum ob-
servationem Salviani, majus esse divini erga
nos amoris videtur specimen, quòd inter co-
gitandum de tot aliis singulariter de unoquo-
que nostrum cogitaverit, ac si de nullo alio
cogitaret: quòdque nihil minus uniuscujus-
que gratiâ, quàm gratiâ omnium fecerit: dum
itâ unumquemque hominem universis quo-
dammodo in sua æstimatione, ac benevolen-
tia adæquavit. *Sicuti totum debent universi, sic
singuli: nisi quòd prope plus singuli, quàm uni-
versi: quia tantum acceperunt singuli, quan-
tum universi.* (L. 2. de Eccl. Cathol.)

